

rursus in lacrymas solutus, has ex imo pectore voces protulit: *Domine Deus, unde hoc mihi, ut arbitratui committas meo, quod in tua solius est potestate? Mea permagni refert tuam sequi in omnibus voluntatem. Quis enim rectius novit, quid e re mea sit, quam tu, mi Deus? Tua itaque voluntas fiat, nec de uxore sciam, sed de liberis etiam deque me statuas, rogo quidquid tibi placuerit: fiat voluntas tua.* Observatum est autem eo tempore conjugis morbum statum quemdam tunc tenuisse, ut dubitarent medici, deteriusne an meliuscule haberet; post has vero preces ad desperationem laborare cepisse, Franc. Scotus, in vita Borg. l. I. c. XII.

Videmus igitur rectius et utilius non posse nos orare, quam cum hodierno leproso: *Domine, si vis, potes me mundare, juvare, sanare, etc.* committendo videlicet divinæ voluntati nostras petitiones. Sic legitur quidam patrum in oratione tantum dixisse: *Fili Dei, sicut vis et sicut scis, miserere mei*, apud Rabanum et Serarium, in c. VIII. Judith. Ita fiet ut voluntati nostræ se accommodet Deus, quemadmodum fecit leproso, mox assentiendo: *Volo, mundare, etc.*

CONCIO III.

CONFESSIONIS NECESSITAS OSTENDITUR.

I. Exigitur in lege naturæ. — II. In lege scripta veteri. — III. In lege nova. — IV. Ab ipsa ratione et natura. — V. A testimoniis sanctorum.

THEMA.

Vade ostende te sacerdoti. Matth. VIII.

Gravissimum et difficillimum, quod obtingit Christianis, videtur esse peccatorum confessio, quam proinde hæretici nostri temporis exterminare maluerunt, et persuadere hominibus, non esse Dei præceptum, sed commentum et inventum humanum. Verum deberent inter alia hi expendere quod ea potissimum de causa mittere consueverit Dominus leprosos ad sacerdotes: quia nimirum lepra typus peccati est, et sacerdotes veteres, quibus iudicium lepræ commissum, typus confessariorum. Sed quoniam hoc parum movet adversarios, fortioribus tormentis eos agrediemur.

I. Confessio exigitur in lege naturæ. Intra paradysum, quando ait Deus Adamo, Gen. II. *Adam ubi es?* « Interrogat, ait Eucherius, ut suis quisque convineatur responsionibus. » Glossa ibid. ait verba illa Dei fuisse non ignorantis, sed ad confessionem cogentis. Rursum quando ait Evæ;

Quare hoc fecisti? quid enim his voluit Deus, nisi ut homo in principio accusator sui sit? Extra paradysum, Gen. IV. *Ubi est Abel frater tuus?* Ubi Ambrosius ait: « Interrogat Dominus Cain de fratre, ut moveret eum ad confessionem. » Et priusquam ille cædem patraret: « Cur iratus es et concidit facies tua? » Et tertio: *Quid fecisti?* Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra, q. d. ego tibi peccatum tuum confitebor, quia tu non vis. Quinetiam apud gentes vestigium aliquod confessionis reperitur. Apud Lacedæmones, teste Plut. in Lacon. n. CCCXXII. deprehensi in delicto cogebantur aram circumire, et compositam in seipsos vituperationem cantare. Apud Indos occidentales in provincia Nicaragua reperti sacerdotes gentiles, confessionibus audiendis et penitentibus imponendis destinati, quibus etiam revelare peccata, et uxores ducere nefas erat. Testatur Josephus Acosta, de procur. Ind. salute, cap. XII. Habent et Mahumetani confessionis modum nonnullum. Quibus adde, quod Seneca, libro de moribus ait: *Ubi est confessio, ibi est remissio.* Pythagoras aiebat peccata non esse verbis tegenda ut reprehensionibus eurentur. Aristoteles dicebat, non multum ab impeccabili distare, qui peccatum ut decet confiteretur, ut scribit Maximus, serm. de confess. Rursum Seneca, ad Luc. ep. LIV. « Somnium ait, narrare vigilantis est, et vitia sua confiteri sanitatis indicium est. » Viderunt ergo gentiles æquum et laudabilem esse fateri sua delicta.

II. In lege scripta veteri Num. V. ubi dicitur: *Vir sive mulier cum fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere, et per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum, et reddent ipsum caput, etc.* Item Levit. VI. *Convicti delicti, etc.* et Levit. XXVI. *Donec constentur iniquitates suas.* Rursum Levit. VI. *Anima quæ juraverit et protulerit labiis suis, ut male vel quid faceret, etc. agat penitentiam pro peccato, etc.* ubi Hebr. et Chald. habetur: *Confiteatur peccatum in quo peccavit.* Unde Hebræi tradunt ibi specialem requisitam fuisse formulam confitendi: nimirum ponendo manus inter cornua victimæ exprimendo peccatum suum, dicendoque: *Obsecro Domine, peccavi, inique egi, prævaricatus sum, sic et sic feci: ecce penitet me, et pudet me operum meorum: nunquam revertar ad rem istam.* Traduntque nihil profuisse sacrificia, nisi adhibita hac confessione. Refert Genebrardus ex Rabinis, in II. Reg. XII. Ferunt etiam Hebræos in hodiernum usque, festo expiationis hanc confessionem facere, et loco satisfactionis plagas sibi imponere. Josephus item Judæus, l. III. antiquit. c. X. ait: « Qui sciens

peccavit nemine conscio, arietem offert lege ita jubente, et is qui peccat, jubetur adire sacerdotem et peccatum illi detegere, ut pro ejus arbitrio aries deligatur, et ipse pro peccatore oret. » Certæ item victimæ pro certis offerebantur peccatis, juxta mensuram et æstimationem peccati, Levit. VI. V. IV. Habuerunt ergo et Judæi suam quamdam confessionem, etsi minus perfectam.

In eadem lege confessio præfigurata est primo, III. Reg. XVIII. Ubi Elias sacrificaturus Domino et oblaturus holocaustum, composuit altare et disposuit ligna super illud; mox, mactavit et divisit membratim bovem, et super altare posuit: deinde, aqua perfudit bovem et ligna, factumque ut ignis descenderet de cælo, et devoraret holocaustum, ad indicandum fuisse gratum Deo. Altare extruit et ligna componit, qui ad confessionem se exacte præparat, et peccata quæ infernali incendio materiam alioqui præbent, in unum cogit: bovem mactat et concidit, qui peccata sua minutatim in confessione exponit; aquam effundit, qui confessioni contritionem jungit. Ita fit ut holocaustum hoc, id est, peccata devorentur ab igne gratiæ cælestis, quæ in peccatorem descendit, eumque flamma charitatis accendit.

Secundo, in lepræ discussione, Levit. XIII. et XV. Cujus iudicium penes sacerdotes veteres erat. Unde Thodoretus, qu. XV. in Levit. « Quemadmodum, ait, sacerdos lepram discernit, ita peccatorum animæ iudicem ipsum esse oportet. » Debebat ex lege Levit. XIII. leprosus contaminatum ac sordidum se clamare, et quid aliud facit peccator, cum de peccatis se accusat?

Tertio, in tabernaculi introitu erat lavacrum de speculis mulierum, Exod. XXXVIII. ut introeuntes prius se in iis contemplarentur et maculas eluerent. Vir considerat se in speculo et ablit, non eluit maculam sicut mulier: sic ante communionem confessio adhibenda. Prætereo alias plures hujus rei figuras.

III. In lege scripta nova, in qua dispositio primo, ad confessionem facta est a Joanne Baptista, ad quem veniebant Judæi confitentes peccata sua; non utique in genere tantum, dicendo se peccasse, sed in specie singula, saltem graviora: hoc enim est confiteri peccata sua.

Deinde, a Christo Domino aperte instituta est et præcepta, quando apostolos iudices et medicos peccatorum ordinavit, dans eis potestatem ligandi et solvendi, remittendi et retinendi, Joan. XX. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis: et quorum retinueritis, retenta sunt.* Nemo autem remittere aut retinere

peccata potest, nisi ea prius cognoscat. Quod si nemo teneretur confessariis Christi ministris peccata sua exponere, frustra imo stulte dedisset Dominus illis hanc potestatem. Si enim quispiam rex daret alicui potestatem in regno suo iudicandi subditos, condemnandi, absolvendi; subditi autem non tenerentur coram illo comparere et respondere de causis suis, nonne vana et ridicula foret hæc potestas? Ergo frustra et ridicule dedisset Christus eam potestatem apostolis, si nemo teneretur illis confiteri. Atqui Deus et natura nihil frustra agunt vel Aristotele teste, l. III. de anima. Unde Conc. Trid. sess. XIV. c. III. anathema dicit illis, qui aliter hæc verba intelligunt et torquent. Quare (ut recte arguetur S. Aug. I. L. hom. XLIX.) « Ne quis sibi blandiatur et dicat: Occulte apud Deum (penitentiam) ago: novit Deus qui mihi remittit, quæ in corde ago. Ergo sine causa dictum est: Quæ solveris in terra, erunt soluta et in cælo? Ergo sine causa datæ sunt claves Ecclesiæ? » Sic ille. Quod si Christus tantummodo dixisset: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, forsitan dici posset, satis esse, confiteri in genere se peccasse. Sed addidit: *Quorum retinueritis, retenta sunt.* Ergo sciendum est, quid retineri debeat, v. g. dicit aliquis se adulterum fuisse, remittetur ei. Sed si dicat, se adhuc esse et fore, retinebitur. Ad hæc dici nequit, confessionem ab Ecclesia aut pontificibus primum institutam. Quomodo enim tam onerosam rem propria auctoritate instituere potuissent? Quomodo regibus et imperatoribus rem tam difficilem persuadere? Deinde quis, quando ubi eam instituit, si Christus non instituit? Certe ejus usus in Ecclesia semper fuit, ejusque meminere Acta apostolorum, epistola Jacobi et Joannis, Clemens, Dionysius, Tertullianus, Cyprianus, Origenes, etc.

Adumbravit eandem Christus in evangelio, cum in suscitatione Lazari dixit discipulis: *Solvite eum*: et in solutione asinæ: *Solvite et adducite mihi.* Et cum leprosos misit ad sacerdotes, in quibus figurate insinuat principalem causam absolutionis esse Christum juxta id Lucae V. *Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus? Instrumentalem vero esse apostolos et sacerdotes.*

Hinc patet, sicut natura ab imperfectiori progreditur ad perfectius, ita progredi et Dei leges. In lege naturæ sufficiebat Deo quomodocumque confiteri peccatum suum; in lege veteri scripta plus requirebatur, major specificatio, quia juxta varietatem peccatorum variæ offerendæ erant hostiæ, vitulus pro peccato ignorantiae, par turturum pro offensione proximi, agnellus pro juramento faciendi aliquod malum: unde statim

ex hostia cognoscebat sacerdos, quam enormiter quis peccasset, ut patet ex Levit. IV. et V. Tandem ergo et merito in lege gratiæ specialissima peccatorum expressio requisita est. Ita in lege naturæ quævis sacrificia Deus acceptabat, in lege scripta certa sibi deligebat, in lege nova præstantissimum instituit Filii sui. Certe aliqui peragenda confessionis causa mori non permitti sunt, vel ad vitam revocati. In vita S. Francisci, cap. XV. scribit S. Bonaventura mulierem S. Francisci precibus ad vitam reductam ut peccatum aliquod, quod confessa non erat, confiteretur. Aliud memorabile exemplum refert Bonfin. dec. III. l. III. « Anno enim Domini circiter millesimo quadringentesimo decimo quinto, secundo tertiove post Bossenorum Hungarorumque stragem, quum plerique in eum campum descendissent, ubi patratam stragem fuisse memorant, editissimumque cadaverum acervum spectarent, emissam inter ossa subinde vocem exaudivere, sanctissima Jesu Christi Salvatoris et Divæ Mariæ Virginis nomina resonantem. Admiratio simul et pavor incessit. Quum ad verba substitissent, eadem paulo post, quasi difficulter, expressa exceperunt. Dum vocis locum inter ossa disquirerent portanti desiderio succensi, loquax inter cadavera caput inveniunt; quod ubi homines sibi adesse novit: Quid tam (inquit) stupidi hic statis viri? Christianus ego sum et magnæ Matri D. Mariæ semper addictus, inexpliatum inconfessusque in hoc bello occubui: magna Dea, in cuius tutela vitam degi, me æterni supplicii reum esse non patitur; hæc me adhuc linguæ compotem servavit, ut et delicta fateri, et animam sacris rite apostolicis lustrare queam; proinde sacerdotem, qui confessionem exaudiat, et me expiatum reddat, accersite quæso. Rogatus, qui tantum a Deo beneficii promeruisset, respondit, peculiare sibi id in vita fuisse numen; septena quotannis in vita sua festa reverentissime celebrasse, religiosissimisque jejuniis ex pane dumtaxat et aqua decorasse, sacris fuisse quam studiosissime operatum, illi tantum numini cunctas animi vires dedicasse. Accersito e pago proximo sacerdote confessionem rite transegit, et impetrata erratorum omnium remissione, acceptaque novissima lustratione, id defuncti caput repente conticuit perpetuoque quievit. » Hæc Bonfin. dec. III. libro. III.

IV. Docet tandem et natura. Qua de re S. Gregorius, lib. XXI. moral. ait: « Vulnera clausa plus cruciant: nam cum putredo, quæ interior fervet, ejicitur, ad salutem dolor aperitur. » Adstipulatur Seneca, ep. LVII. scribens: « Omnia vitia in aperto leviora sunt: morbi quoque

ad sanitatem tunc inclinant, cum ex abdito erumpunt, ac vim suam proferunt, et avaritiam et ambitionem et cætera vitia mentis humanæ tunc periculosa scias esse cum simulata sanitate subsidunt. » Stomachus adversam sibi escam vomit, sic adversum conscientiam peccatum evomendum docet Origenes, Psal. XXXVII. ad illa verba: *Quoniam iniquitatem meam annuntiabo.* Qui talem escam vomit, relevatur, ita qui peccata confitetur. Canis e stomacho laborans ob cibi indigestionem vel indispositionem herbas comedit, ut vomitu provocato, sanitatem recuperet: herba hæc pœnitentia nostra est; vomitus confessio, H. Petr. II. ubi ait apost. *Canis reversus ad suum vomitum.* Mare mortuos non patitur, sed ejicit ad littus. Ad hæc omni plenilunio maria purgantur, quædam et stato tempore, alicubi fimo similia expuunt in littus purgamenta, teste Plinio, l. II. c. IV. Atque pœnitentia mari comparatur Thren. II. *Magna est velut mare contritio tua.* Ut autem aliunde sciri non poterat submersos esse in mari Ægyptios, nisi quando corpora eorum suffocata ad littus ejecta cernebantur; ita peccata tua in mari pœnitentia submersa esse tum demum scias, quando ea per os in confessione expuisti. Quin et in cælestibus luminibus aliquis confessionis typus cernitur, in luna videlicet, quæ singulis se mensibus instaurat, et quem in solis vicinitate perdidit splendorem, elongatione ejusdem recuperare nititur. Sol Deus, luna homo est, qui omnia sua a Deo mutuatur: sed quia per peccatum homo se multoties contra Deum erigit, eique superbe appropinquat: splendorem et gratiam perdit, necesse igitur est, ut recedendo a Deo per humilitatem, eadem recuperet: priori modo, stultus ut luna mutatur, Ecl. XXVII. sed posteriori modo sapiens.

V. Accedunt virorum sanctorum testimonia Davidis, Psal. XXXI. *Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei:* et Psal. L. *Tibi soli peccavi:* et ad Nathan: *Peccavi Domino,* II. Reg. XII. Non dixit: Quid ad te, num peccaverim? Sufficit me confiteri Deo: tu enim homo tantum es.

Ezechias rex, Isai. XXXVIII. *Recogitabo tibi omnes annos meos,* ait, *in amaritudine animæ meæ.*

S. Paulus peccata sua passim in epistolis coram toto orbe confitetur et deplorat.

S. Augustinus confessionem suam libello divulgavit. Job. c. XXXI. ait: *Si abscondi quasi homo peccatum meum.* Sapiens, Proverb. XXVIII. *Qui abscondit scelera sua, non dirigitur.*

Audivimus legem naturæ, audivimus legem veterem, audivimus legem novam, naturam

quoque et viros sanctos testimonium ferentes de peragenda confessione. Quisquis ergo tot testibus nec credit, nec movetur, aut solus sapit, aut solus non sapit, etc.

CONCIO IV.

SATISFACTIONEM CUR REQUIRAT DEUS.

I. Ne libere nimis peccent homines. — II. Ut per eam radices peccatorum tollantur. — III. Plus requiritur ad reparandum, quam ad parandum. — IV. Exigit justitia. — V. Pœna peccato commensuranda. — VI. Voluntariæ culpæ debetur involuntariæ pœna. — VII. Christo conformandi sumus.

THEMA.

Sed vade, ostende te sacerdoti, et offer munus, quod præcepit Moyses. Matth. VIII.

Miram quid legitur in Judicum lib. c. XX. Israelitis scilicet, licet consulto et annuente Domino ad pugnam egredierentur contra filios Benjamin, tamen interim victos magna suorum strage iterato abscessisse. Consulebant primo Dominum, num egredi ad bellum deberent, et annuit eis Dominus aitque: *Judas sit dux vester.* Sed egressi ad prælium statim cæsi sunt, et perdidit e suis viginti duo millia virorum. Consulunt iterum Dominum, dum denuo præliari deberent: prius tamen ascenderunt et fleverunt coram Domino usque ad noctem, audiuntque a Deo: *Ascendite ad eos, et inite certamen.* Sed iterum devicti sunt: et ex ipsis decem et octo millia virorum cæsa. *Quamobrem (inquit textus) omnes filii Israel venerunt in domum Dei, et sedentes stebant coram Domino, jejunaveruntque die illo usque ad vesperam, et obtulerunt ei holocausta et hostias pacificas, et super statu suo interrogaverunt: ac tum demum audiunt: Ascendite, cras enim tradam eos in manus vestras. Posueruntque filii Israel insidias per circuitum urbis Gabaa: et tertia vice sicut semel et bis; et sic ex insidiis hostes debellarunt. Quis hic non miretur? Si enim annuente Domino ad pugnam Israelitæ perrexerunt, cur iterato victi sunt, et tertio primum vicerunt? Respondet glossa moralis ibi: *Non sufficit Judas, id est, confessio; nec suffecerunt lacrymæ cum confessione, quia defuit satisfactio. Est enim pars integralis pœnitentiæ, quæ si desit, non placatur Deus.* Jubet te Deus confiteri peccata tua; sed non ideo statim ea expiabis. Jubet eadem te per contritionem deflere; sed necdum omnino vices; adhuc reatus pœnæ aliquis supererit. Quomodo igitur vincendum? Interroga*

tertio Dominum super statu tuo, jejuna et offer hostias, id est, ora, jejuna, da eleemosynam (quæ sunt pœnitentiæ opera) et ita victor eris. Hoc est, quod in hodierno insinuat evangelio. Mittitur ad sacerdotem leprosus ut offerat munus suum, postquam est mundatus: juxta legem Levit. XIV. *Sed vade ostende te sacerdoti, et offer munus tuum,* ait Dominus. *Sed vade,* inquit, q. d. licet sis mundatus, unum tamen adhuc est necesse, ut post dimissum peccatum et mundatam conscientiam, munus satisfactionis offeras. Sæpe fit, ut quis mundetur ante confessionem, scilicet per contritionem, sed tamen restat adhuc confessio, ostende te sacerdoti: sed nec hoc satis; offer munus tuum et satisfac. Jam vero quærat aliquis: Si per contritionem et confessionem mundatur conscientia, ad quid necessaria satisfactio? Respondemus huic quæstioni.

I. Necessaria est satisfactio, ne liberius homines peccent, si nulla injungeretur. Quemadmodum enim ii, qui certis pharmacis, aut etiam præstigiis incantamentis vulnera sua mox curare possunt, ut nihil inde patiantur, temere cum quocumque digladiantur (non digladiantur, si medelæ difficultatem et dolorem sustinere deberent) unde accidit, ut tandem spem suam fraudati facile occidantur; ita etiam fiet, si pœnitentiæ remedium peccatorum vulneribus destinatum, nullum post se doloris sensum traheret. Quis enim peccandi pericula deinceps perhorresceret, et consequenter quot hominum perirent, si tam facile foret in promptu remedium sine impendio? Laborabant ejusmodi vana confidentia in fœderis arcam Israelitæ, quasi sola ejus præsentia, sine ipsorum opera fundere hostes deberet. Unde I. Reg. IV. cum a Philisthæis devicti essent, reversi de prælio, inquit: *Quare percussit nos Dominus hodie coram Philistiim? Afferamus ad nos de Silo arcam fœderis Domini, et veniat in medium nostrum, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum. Cumque venisset arca fœderis Domini in castra, vociferatus est omnis Israel clamore grandi, et personavit terra.* Sed ecce dum solius arcæ præsidio nixi vociferantur, quasi jam vicissent, nec vires adhibent suas, turpiter vincuntur, cæduntur, et fugantur, et arca, quam deseruerunt, a Philisthæis capitur; contra vero Philisthæi, quia sibi timuerunt, et ingemuerunt dicentes: *Væ nobis! Quis nos servabit de manu deorum sublimium istorum? interim seipsos ad pugnam animarunt et fortiter pugnaverunt, dicentes: Confortamini et estote viri: confortamini et bellate; inter spem et timorem constituti eos vicerunt.*

Pari modo multi Christianorum, si nulla pro

peccatis satisfactio requireretur, dicturi essent : Quid opus cavere graviora peccata, homicidia, adulteria, rapinas, etc. vocetur confessarius : omnia mea peccata uno statu diluam. At quia nunc reatus pœnæ temporalis restat, in hoc sive in altero sæculo persolvendus, pœsumptioni illi via pœcluditur.

Confidebat nimium et gloriabatur in robore suo rex Sennacherib, propterea dicit ei Dominus, Isa. XXXVII. *Cum fureres adversum me, superbia tua ascendit in aures meas : ponam ergo circum in naribus tuis. Bubalorum ferociorum naribus circulus ferreus infigitur eique truncus alligatur oppido ponderosus, (ut memini me vidisse) quem post se bubalus trahat, atque adeo perpetua tractione vexatus ferocire et ferire nequeat. Hoc ipsum sapienter fecit Dominus, dum feroci peccatori circum pœnitentiæ injecit, eique truncum satisfactionis alligavit, trahendum post dimissum peccatum.*

II. Necessaria est satisfactio, ut per ejus opera velut per antidota radix peccati funditus evellatur. Nam confessio peccatum quidem delet, sed habitum malum ex peccandi assuetudine contractum non tollit. Hinc S. Chrysostomus, hom. XXX. ad popul. Antioch. ait : « Peccatum quoque crimine perpetrato et transacto, quoddam in anima nostra venenum reponit. Non audis quosdam dicentes : Nondum aquam audeo bibere? Atqui convaluit quidem, sed morbus hoc intulit ei detrimentum. » Hæc ille. Quare ut post morbum remanent ejus reliquiæ et pravæ in membris dispositiones, quæ nisi contrariis evacuentur medicamentis, ægritudinem facile revocant; ita in peccatore remanent habitus multis generati actibus, quos nisi suis correxeris antidotis, facile ad pristina te peccata trahent. « Propterea cœlestis medicus, inquit S. Gregorius, hom. XXXII. in evang. singulis quibusque vitiis obviantia adhibet medicamenta. Nam sicut arte medicinæ, calida frigidis, frigida calidis curantur, ita Dominus noster contraria opposuit medicamenta peccatis, ut lubricis continentiam, tenacibus largitatem, iracundis mansuetudinem, elatis pœciperet humilitatem. » Hæc ille. Id quod observare solent etiam confessarii in pœnitentiis injungendis. Hoc insinuavit Dominus, cum post lotionem discipulorum, Joan. XIII. pedes eorum linteo extersit, teste Gersono, serm. in cœna Domini : *Linteo, inquit, ex tribus confecto filis, oratione, jejuniis, elemosyna.* Nam qui pedes lavit, nisi eosdem sedulo extergat, statim iterum inquinat, quia aqua pedi adhærens, pulveri commixta illico lutum efficit; simili ratione, si affectui peccatoris adhæreat peccati radix,

amor, desiderium, inclinatio, etc. ubi pulverem admoveris, pristina peccati objecta, protinus lutum contrahes. Hoc fructu videtur extersisse Davidi pedes Deus, cum remisso adulterio filium inde natum morti addixit. Quid enim referebat mori filium, nisi quia tenere nimis amabat illum, cujus ex amore ad alia flagitia forte accendi poterat? II. Reg. X. Itaque ne miremini, si ebriis jejuniis, avaris elemosyna, libidinis mortificationes injungantur, quia morbis remedia convenire debent.

III. Quia longe plus requiritur ad hominem lapsum reparandum, quam ad creandum. Nullo labore creavit Deus hominem perfectum : sed quanta exantlavit ut perditum repararet? Brevi tempore, annis scilicet septem ut habetur, III. Regum VI. et sine armis extructum primo fuit Salomonis templum : sed postquam id semel peccatis Judæorum exigentibus destructum fuit, quadraginta sex anni ad ejus reparationem opus erant, ut habetur Joan. II. sed et manu armata reparandum erat, structoribus una manu ædificantibus, et altera tenentibus gladium, II. Esd. IV. « Similis est ædificatio spiritualis, ait ibi. Beda, quæ in animarum salute geritur. In baptismo enim renati sine labore per gratiam Dei civitas et domus ejus effeimus. Si autem post, diabolo suadente vel reducente ad peccata relabimur et virtutum mœnia hostis victor igne vitiorum dejecit, necesse est graviore studio afflictionis vigiliarum et arctioris vitæ bonorum operum ædificia reparare. Nam expertis vitiorum illecebris difficilius caremus, quam incognitis, minorisque laboris est incognitam cavere carnis voluptatem, quam rejicere incognitam. » Hæc Beda.

Equus quem ad aliquod hospitium nunquam divertisti, facile id pertransit : quod si vel semel diverteris, quotiescumque illac iter agis, divertere ibidem volet, nec nisi admotis calcaribus et virgarum ictibus cohiberi ab ingressu poterit. Non eget pœnitentiæ calcaribus, qui ad dæmonis tabernas nondum divertit; eget vero multo maxime qui vel semel divertit; quomodo enim inde carnem tuam fallacem scilicet equum, avertas, nisi seria afflictione latera ejus tundas? Talis erat illa, quæ Osee II. dixit : *Vadam post amatores meos, qui dant panes mihi et aquas meas, lanam meam et limum meum, oleum rœum et potum meum.* Sed quid respondet Dominus? *Propter hoc, ait, ego sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam maccaria, et semitas suas non inveniet.*

IV. Ut processus judicialis observetur. Cum enim sacramentum pœnitentiæ per sententiam judicis in quodam velut conscientiarum tribu-

nali administretur, nulla vero æquitas patiat, ut qui susceptam Christi gratiam impie abjecit et conculcavit, iterum eam per sententiam judicis absque ulla punitione recuperet, merito annexam habet satisfaciendi obligationem, ne justitiæ vis inferatur. Propterea ad Hebr. XII. dicitur : *Quem diligit Dominus, castigat; flagellat autem omnem filium quem recipit.* Ubi pulchre distinguitur modus tractandi filium adhærentem, et fugitivum. Illum enim castigat pater, id est, verbis tantum reprehendit (hoc enim est proprie castigare) juxta id Apoc. III. *Ego quos amo, arguo et castigo*: ex mera dilectione in filii bonum. Hic vero severiori disciplinæ subicitur, et flagris tractatur, si redierit ad patrem : quia si arguitur et increpatur, qui patri adhæret, æquissimum est ut flagelletur, qui patrem deseruit. Propterea David fugitivum filium Absalonem, licet placatus revocari jussisset in Jerusalem, in conspectum tamen suum per biennium non admisit, II. Reg. XXIV. Id quod maximo pœnæ loco habuit Absalon et optabat magis interfici, quam privari diutius patris sui aspectu. Quoniam igitur res indigna est, si ex optimi patris gremio fugiat ad hostem filius, ideo justa est indignatio patris, quia filium redeuntem corripit.

V. Quia cum in peccato duo sint, aversio a Deo tanquam ab ultimo fine, et conversio ad creaturam, quæ perverse Deo anteponitur; idcirco præter pœnam damni aversioni respondentem, decreta sunt etiam peccatori pœna sensus, quæ conversioni respondet. Audi Jeremiam, cap. II. in persona Dei loquentem : *Duo mala, inquit, fecit populus meus : me dereliquerunt fontem aquæ vivæ et foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.* Subjungit vero paulo post : *Arguet te malitia tua et aversio tua increpabit te, id est, pœna sensus et pœna damni, ut insinuat ibi Hugo cardin. Vide quomodo duplici malitiæ duplex respondeat pœna. Sed cum secundum Augustinum, ut advertit ibidem Hugo cardinalis, peccare nihil aliud sit, quam spreto incommutabili bono commutabili adhære : quomodo duo sunt mala, aversio a Deo et conversio ad creaturam, et non potius unum tantum? Certe si quis servus ab hero suo legitimo fugiat ad alterum, non videtur nisi unum committere peccatum. Ita sane est: sed quid si a maximo et benignissimo domino fugiat ad abjectissimum et crudelissimum? Nonne conduplicat culpam, dum herum legitimum præter jus fasque deserit, et præterea tyranno vilissimo postponit? Hoc agit quisvis peccator dum spreto incommutabili bono, vilissimæ et durissimæ adhæret creaturæ; propterea enim dicitur : *Me de-**

*reliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas dissipatas, q. d. me summum bonum deseruerunt, et adhæserunt idolis, quæ cum nil sint, nullum eis auxilium, sed turbidam tantum fetidamque turpitudinis aquam propinare possunt. Quæ conventio Christi ad Belial? inquit Paulus, II. Corinth. VI. quæ conventio fontis aquæ vivæ ad cisternam dissipatam? Quare uti servus ille transfuga, qui a patrono ad tyrannum fugit, non tantum meretur perdere patronum; sed præterea insigniter affligi a tyranno, ut sic experiat non modo quem deseruerit, sed etiam quem elegerit. Ita etiam : « Par est ut malitia et prævaricatio, quemadmodum inquit Hieronymus a glossa citatus ibid. postquam prævaricantem satiaverunt, et instar coturnicum usque ad nauseam devenerunt, erudiant agentem pœnitentiam, cui imperatur, ut videat quid reliquerit et quid secutus sit, quomodo spernens bona et dulcia, mala elegerit et amara. » Exemplo nobis est communis parens noster, cui Dominus absolutionem impertiens dixit : *Quia comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ, spinas et tribulos germinabit tibi, etc. q. d. quia sprevisi verbum meum et prætulisti ei fructum terræ, experieris eam, colendo et operando, utilium rerum sterilem, inutilium vero et noxiarum feracem, necnon laboriosam, etc. Si dimisit peccatum Adæ Deus, cur non dimisit etiam hanc pœnam? Cur non reliquit eum in paradiso, nisi quia justum erat, ut gustaret fructus arboris suæ, quam Deo præposuerat? Jure igitur quilibet, etiam cum respicit, acerbos peccati fructus (pœnitentiæ satisfactionem) comedit, quos ipse sibi elegit. Idem videre est in Davide, cujus filium parvulum Deus necuit in pœnam adulterii, ex quo genuerat eum David : ut ita in morte filii gustaret pater fructum suæ libidinis, prostratus in terram lacrymans et jejunans. Hinc ad eum respicientem non dixit Nathan : Dominus remisit; sed : *Transtulit peccatum tuum, q. d. transtulit ab æterna morte tua in temporalem mortem filii tui; mutavit tibi scorpiones in flagellum, fel draconis in absinthium, ut saltem hinc degustes fructum peccati tui, II. Reg. XII.***

VI. Ut sic voluntarium peccatum, involuntaria pœna redimatur, ut ait Gerson. in reg. de pœnitentia. Nam proposito hinc bono honesto, inde vero delectabili, licet hominis intellectus ad bonum honestum propendeat et eligendum esse dictet, relicto delectabili ut noxio; peccatrix tamen voluntas mera quasi petulantia et libidine relicto meliori, utpote honesto, eligit minus bo-